

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona. - Riera Alta, 61

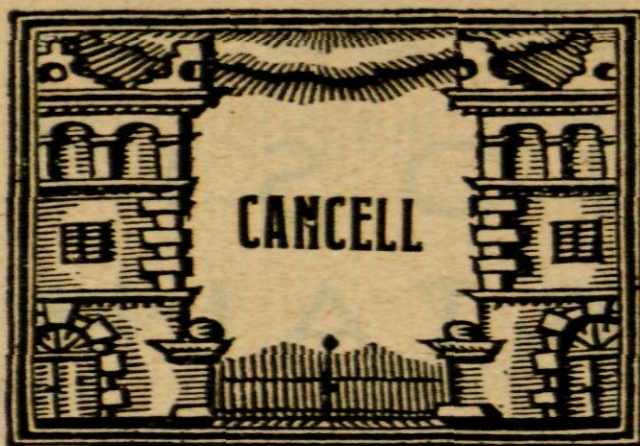
P R E U :

Número corrent	25 cèntims.
Subscripció semestral	6 pessetes.
Subscripció anual	10 pessetes.

S U M A R I

Cancell, pàg. 226. - Mals costums, pàgina 228. - La cançó del cap al tard, pàg. 229. - El petit Joan, pàg. 230. - Caldes de Montbui, pàg. 233. - Notes del carrer, pàgina 237. - La capital de Catalunya és la vint-i-sisena ciutat del món, pàg. 238. - Fets històrics, pàg. 239. - Els pobles més petits de Catalunya, pàg. 242. - Del saber popular, pàg. 243. - Anecdolari català, pàgina 246. - Folklore, pàg. 247. - Una locució popular, pàg. 248. - Nostra Premsa, pàgina 249. - Catalans notables, pàg. 254. - Aforismes i proverbis, pàg. 255. - Entreteniments Instructius, pàg. 256.

“Una vida: Toresky”

***Necrologia que no ha de mancar
en cap llar catalana***

PER quioscos i llibreries ha aparegut un elegant quadern. Format 27×21 cm., coberta mig blanca mig vermella, amb faixa blavosa, d'un blau cel simpàtic i escaient, on hom pot llegir-hi els principals trets, interessantíssims a desdir, de «Una vida: Toresky».

Obrim, amb lleugera emoció. A manera de senzill pròleg, a la primera pàgina, unes ratlles, breus, en llenguatge clar i català, ens sorprenden tot augmentant un xic més la nostra emoció.

«El producte líquid d'aquest llibre serà lliurat a la vídua de Josep Torres i Vilata, «Toresky».

»Fem patent la nostra reconeixença als anunciants que han volgut ajudar-nos en les despeses de la present publicació, facilitant-nos el seu anunci, homenatjant així «Toresky», tot procurant-nos recursos per a la vídua del malaguanyat company».

Recentment, en aquest mateix lloc de CURIOSITATS DE CATALUNYA, dies després de la mort del popular «speaker», nosaltres evocàrem la seva figura tot honorant-nos en recordar-lo. Ara, en ocasió d'haver-se llençat al mercat el llibre que conté les memòries íntimes de la vida d'aquest gran artista, hem d'ésser també nosaltres com uns anunciants que, havent arribat tard a cedir la nostra ajuda, propaguem, des

d'ací, a tota veu i a tot pulmó, la conveniència d'adquirir aquest llibre imprès amb tota cura, amb un sens fi de gravats, amb escrits adients deguts a destacades signatures del món radiofònic barceloní.

Amics: compreu, no deixeu de fer-ho vosaltres que tant i tant havieu celebrat els acudits oportunitissims de l'entremaliat «Miliu», aquest llibre. A través de les seves pàgines—n'hi ha setanta-dues—coneixereu les peripècies o aventures de l'enyorat «Toresky» en els seus continus viatges.

Perquè en «Toresky» d'aquests darrers anys, en «Toresky» de «Ràdio Barcelona», té una història, una història de rodamón incansable, d'home cercador d'aventures.

«Toresky» exercí de torner a Barcelona, aprenent de sabater a l'Havana, empresari teatral a Cuba i Colòmbia, rentaplats a Nova York, famós a Mèxic i Manila, artista de varietats a Hong-kong, ventríloc i transformista de renom arreu del món, celebèrrim locutor de «Ràdio Barcelona»... En fi, «Toresky» no fou altra cosa que una lluita constant, un nom respectat, una glòria guanyada a pols, una vida digna...

Per damunt de tot, però, «Toresky» fou un català, un català amant de la seva terra nadiua, dels seus. Per tot arreu on passà no féu altra cosa que catalanitat, que escampar llavor catalana. Darrerament, en els seus últims anys, propagà, a més, la caritat, caritat que l'ennobli destacant-lo considerablement. Moltes i moltes llars necessitades, infinitat de persones malaltes, es veieren ateses gràcies a la seva tasca a profit de la beneficència...

Amics llegidors: no volgueu deixar passar per alt l'adquisició de «Una vida: Toresky». Coneixent el diari íntim de la seva vida, honorareu la seva memòria; llegint i rellegint els diversos articles que tracten de la seva personalitat, sabreu fins a quin punt era estimat pels seus amics... Penseu, també, que ajudareu, comprant aquest llibre, a la vídua de l'admirat, tan admirat com enyorat, «Toresky»...

FREDERIC BALLIRANA.

Festa Major i el cop de pedra

HAVEM corregut i admirat moltes valls, planes i muntanyes de Catalunya, i portada a cap la visita de molts pobles.

Lector amic, una sola nota discordant durant aquestes excursions.

Al poble X es celebra la Festa Major.

Pels carrers i als envelats, molta de gent. Fins havien pujat al poble uns quants agents de l'autoritat, pel que pogués esdevenir-se.

Doncs s'esdevingué allò que estava anunciat en els programes: al costat mateix d'un envelat fou instal·lat el joc salvatge del *cop de pedra* als coloms i conillets.

Mitjançant unes quantes peces de xavalla, uns ignorants esbravaven llur força matant coloms i conills a cops de roc. Era precís fer sang a les pobres bestioles per a endur-se'n-les. Ferides i tot, si la sang no gotejava, tornaven a servir de fitó als tiradors i de motiu de guany a un home sense escrúpols.

I ho repetim. Els programes havien anunciat el bàrbar *cop de pedra*.

En protestem.

Sí; en protestem tots. No manquen costums nobles i dignes a Catalunya i altres maneres per a poder jugar i divertir-se. Que mai, mai més la nostra gent, el ciutadà i l'excursionista no pugui veure tals barbaritats dins la nostra terra, ni en cap lloc.

Trametem la nova als nostres amics, a les autoritats, mestres i professors aposentats als pobles i viles.

LLORENÇ BRUNET.

Professor de Belles Arts. - Barcelona.

La cançó del cap al tard

LA cançó del cap al tard...
Llum de posta sangonent.
Floreix la claror del far
damunt de la mar dorment.
La cançó del cap al tard...

I jo sento el tremolor
de l'immensitat marina
que espera el càlid petó
de la llum que tot just fina.
I jo sento el tremolor...

I veig néixer les estrelles.
Tenen l'aire compassiu.
La mar, admirada d'elles,
enjogassada els somriu.
I veig néixer les estrelles...

I el mormoleig de la mar
sembla el cant de les Sirenes...
Cançó lleu del cap al tard
ofega les meves penes
en el mormoleig del mar.

MANUEL SERRAT I PUIG.

El petit Joan

EL petit Joan, segons el conte de Jenroy, caminava de pressa sobre la carretera, amb un gran desig d'arribar aviat. Era als primers dies de novembre, a la caiguda de la tarda. Feia fred, i sota els seus pobres vestits, foradats als colzes i als genolls, en Joanet tremolava i pensava, amb certa fredat, que encara li tocava caminar dues hores llargues abans d'arribar a la masia d'En Llorenç, on en un recó del graner tenia dret de reposar un xic de les dures fadigues de la seva jornada.

En Joanet no era pas feliç d'ençà que els seus pares s'havien adormit, l'un al costat de l'altre, al petit cementiri del poble. Als deu anys, una mare es necessita tant! A la masia d'En Llorenç, on es guanyava el seu pa, portant les vaques a la pastura, el feien sofrir molt i ningú no l'estimava. No; el petit Joan no era pas feliç, però amb tot i això aquella vesprada no pensava pas en les seves misèries. Arribar aviat a la masia d'En Llorenç, era aquest tot el seu desig. El llarg camí fosc i solitari l'esporguïa, i els vells arbres nusos a banda i banda li semblaven fantasmes. Deu anys són massa pocs per a ésser valent, i ell no s'hi havia trobat mai encara per les carreteres en aquella hora tardana.

No obstant, vet aquí un carret que li passa pel costat ben de pressa. Es el del pastisser Gener, que torna de vendre dolços a la fira de Montesquiú. Porta la seva muller al costat, i reposen al seu voltant alguns cistells ben lligats que el petit Joan coneix prou bé. En aquest hi ha les coques d'ou, a l'altre les ros-

quilles i els flaons, a l'altre les confitures. La llanterna les il·lumina, i aquella dolçor que passa per la carretera sinistra encisa el petit Joan. Però aquell vespre no s'obriran per a ell els cistells flairosos, com en els bells dies quan, tornant del camp, de la mà del seu pare, feia parar el carret i deia, allargant alguns cèntims: —Apa, Gener, treieu una coca d'ou del cistell per a aquest homenet, que ha fet molta bondat aquesta tarda.

Això no serà avui; però el carret del pastisser hi posa moviment i vida sobre la llarga carretera trista.

El petit Joan pensa:

—Si pogués seguir el carret de ben a prop, no tindria tanta por...

Es precisament a la pujada d'una costa i el cavall va al pas. I darrera el cavall segueix l'infant, més aconsolat.

—¿Però, què és això?

Sobre la carretera hi troba alguna cosa. Es un dels cistells del carret que ha caigut a terra.

En Joanet el recull. Es el de les coques d'ou i dels flaons, i fa una bona olor de pasta tova i de confitura.

Des de la sopa del matí, en Joanet no ha menjat res més, en tot el dia, que una llesca de pa que li ha donat el forner de Montesquiú. Flaons com aquells, coques d'ou encara calentes, no n'ha menjades més des de la mort dels seus pares. O!, aquella bona olor temptadora!... Aixecar un tap de palla, ficar la mà dins i menjar els pastissos!... Hi ha res més senzill? Però no gosa. Pensa que aquells pastissos no són pas d'ell, sinó del senyor Gener, el pastisser del poble. Pensa que la pregària que li va ensenyar la seva mare perquè la digués al matí al llevar-se i al vespre a l'anar al llit, diu: —No ens deixeu caure en la temptació...

En Joanet corre darrera el carret, cridant:

—Senyor Gener!... Ha caigut un dels seus cistells!...

Frisa per remetre tot seguit el cistell temptador, i corre, corre...

A la fi, el carret s'atura. Restitueix el cistell, i explica com l'ha trobat.

—I on vas, tot sol, en aquesta hora, pobre petit? I quan saben que ha d'anar fins al poble, i encara

més enllà, a la masia d'En Llorenç, el pastisser l'aixeca de terra i el fa seure al seu costat, entre la seva muller i els cistells. Tot seguit que es troba allí, ben calentó, s'adorm dolçament, bressat pel moviment rítmic del carret sobre la carretera llisa.

La muller del pastisser li passa el braç pel voltant del cos, i tenint-lo gairebé sobre els seus genolls se'l mira entenedrida: —Pobre menut!, i que cansat està!... Ara el conec; és el noi dels Bónafont, que l'han llogat a la masia d'En Llorenç, després de la mort dels seus pares. Qui sap si el tractaran bé en aquella casa?... I han tingut cor d'enviar-lo tot sol i a peu a la fira de Montesquiú?

El pastisser no diu res, però es mira el petit Joan amb simpatia.

I la dona torna a dir: —Pobre petit! No pot tenir pas més de deu anys...

I afegeix en veu baixa: —Seria l'edat del nostre fill.

El pastisser fa veure que no ho sent, i, per a ofegar un sospir que li puja del pit, fa batre el seu fuet en l'aire.

Arriben a la seva casa alegre, rodejada de jardí i emparrats de vinya verge i de glicines. El petit Joan encara dorm. I la bona dona diu:

—Li toca, encara, mitja hora de camí fins a la masia. Es nit closa i comença a ploure! ¿El deixarem aquí, sobre la carretera, adormit com està, i amb aquest mal temps? Cometríem un gran pecat! Si tu ho volguessis, el podríem guardar, per aquesta nit. No ens molestarà gens, el pobrissó!...

I amb la veu baixa i entenedrida, afegeix:

—Podria dormir al llit del nostre pobret Joan!...

El pastisser no havia contrariat mai la seva muller, i va dir:

—Com vulguis. Però potser a casa seva estaran amb angúnia veient que no torna en tota la nit.

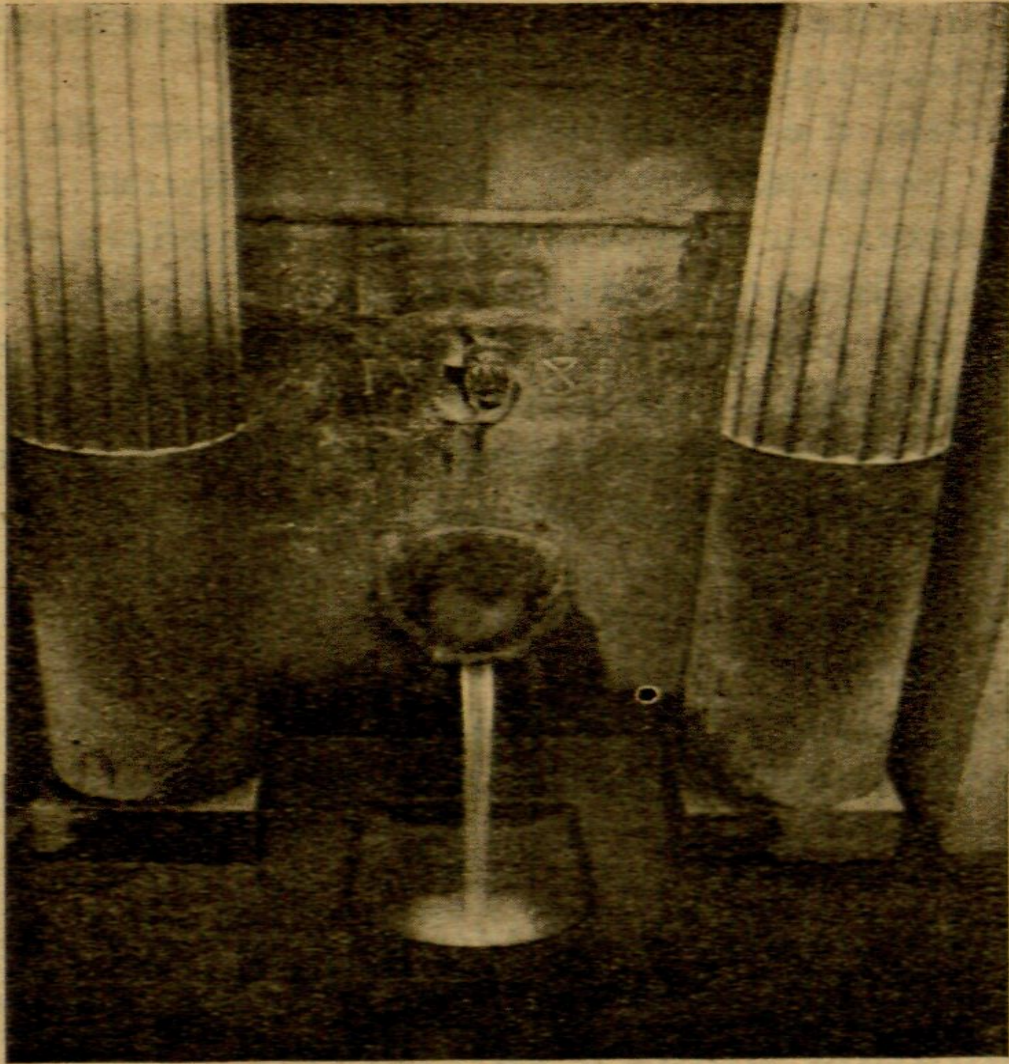
L'haver-lo baixat del carret ha despertat en Joan, que, tot fregant-se els ulls, ha sentit les últimes paraules d'En Gener, i diu:

—Oh!, no; allà baix ningú no s'ocupa de mí, només que per renyar-me.

—Voldries quedar-te aquí, a passar la nit?

(Acabarà).

La Font del Lleó (restaurada).
Caldes de Montbui (Vallès Oriental).

Caldes de Montbui

(TERMAL)

DELS grans i freqüents transtorns geològics de les primitives èpoques de constitució de la terra, sens dubte podríem dir-ne que n'esdevingué l'origen de l'aigua termal de Caldes de Montbui.

Esmentada tenim l'etimologia de la vila (vegi's CURIOSITATS DE CATALUNYA, núm. 81, pàg. 219), que des de la seva fundació disfrutava de determinats privilegis i exaccions de caràcter polític i administratiu. L'aigua termal li donà importància i ho justifiquen les restes de banys o piscines, com també les

làpides, algunes de les quals existeixen empotrades en els murs de l'església i altres llocs de la vila, amb llurs corresponents inscripcions.

Algunes d'elles donen a conèixer de com les passades generacions en feien continuat i successiu ús d'aquestes termes, i degut als beneficis obtinguts, que ho atribuïen a miracles, oferien vots i sacrificis als seus déus perquè havien aconseguit amb els banys la seva salut.

Com a prova evident dels atributs i beneficis, en transcriurem les següents làpides:

APOLLINI
L. MINICIVS
APRONIANVS
GAL TARRAC
T. P. I.

Al (déu) Apolo, Luci Minici Apronià, natural de Tarragona, de la tribu Galèria, manà per testament posar (aquesta làpida o ex-vot) (1).

Altra:

APOLLINI
SANCTO
L. VIBIVS
ALCINOVS

Al sant (déu) Apolo (dedica aquest ex-vot). Luci Vici Alcino.

Luci Vici Alcino, filòsof eclètic que va viure en temps dels Antoninos (segle II de la nostra era); la seva vida és desconeguda.

De dos segles abans de J. C., podem conceptuar-la, aproximadament, la fundació romana de Caldes de Montbui; més ho demostra una de les làpides

UMB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

(1) Traducció, segons es troba en el tractat de les làpides de Catalunya, per Finestres, la Marca Hispànica i altres obres.

trobades a la piscina (destruïda l'any 1650) que hi havia a la plaça; diu:

CORNELIA FLO
RA PRO PHILIPPO
MINERVÆ
V. S. L. M.

Cornèlia Flora per (la salut de) Filipo a Minerva complí gustosa i degudament (son) vot.

Cornèlia Flora, esposa que fou del gran emperador romà Juli Cèsar, va dedicar l'esmentada làpida com a demostració d'agraïment per haver aconseguit la salut de Filipo, en aquelles termes, i ja feien bastants anys que les tenien en ús; això creiem que devia succeir poc després del desembarc a *Emporium* (Empúries), de Cneu Escipció, 218 anys a. de J. C.

* * *

Una vella dita popular diu: «*Qui beu aigua de Caldes, no marxa com i quan vol*»; vertaderament, els bons efectes experimentats ens porten als elogis.

Cal descriure'ls, i sens dubte, per qualificar-les com de les més termals de la península (71° de temperatura), i ocupa un dels primers llocs entre els estrangers.

Segons el professor de farmàcia, doctor Codina, l'anàlisi d'aquestes aigües dóna el següent resultat (1):

Gasos disolts (reduïts a 0° i 760^{mm}):

	Centimetres cúbics	Grams
Nitrogen	9'cc 082	0' grm. 01141
Oxigen	2'cc 155	0' » 00314
Acid carbònic lliure .	0'cc 183	0' » 00037
	<hr/> 11'cc 420	<hr/> 0' grm. 01492

(1) Publicat a la Geografia General de Catalunya.

Substàncies fixes.

Bicarbonat potàssic	o' gr. 00238
íd. sòdic	o' gr. 01952
íd. càlcic	o' gr. 01481
íd. magnèsic	o' gr. 00166
íd. ferrós	o' gr. 00127
Sulfat potàssic	o' gr. 00128
íd. càlcic	o' gr. 07967
íd. magnèsic	o' gr. 00384
Clorur sòdic	o' gr. 91836
íd. càlcic	o' gr. 00749
Oxid alumínic	o' gr. 00475
Oxid cilícit	o' gr. 08925
Oxid lític i àcid fosfòric	o' gr. indicis
Matèria orgànica nitrogenada	o' gr. 23882
Residu salí.	<u>1' gr. 23066</u>

El doctor Oliver Rodés, segons el seu conscienciós anàlisi practicat fa pocs anys (1), correspon incloure-les en el grup d'aigües termals, clorurades, alcalines, lítiques, varietat fluor-bromo-iodurades.

De manera que no solament són termals, sinó termo-potables, perquè també poden usar-se i s'usen, com hem dit, en beguda, experimentant-se sorprenents efectes per la virtut temperant, laxant i aperitiva dels elements que entren en llur composició química.

Caldes de Montbui, amb les seves aigües termals des del temps pretèrit, a l'actualitat queda palesat la importància que sempre ha tingut. Establiments balnearis donant-li força anomenada i entre les fonts el manantial principal i públic al centre de la vila, la Font del Lleó.

FRANCESC GOSALBES I CASTAÑÉ.

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

(1) Publicat en el portantveu del C. E. Caldes de Montbui.

NOTES
DEL
CARRER

*La
gitana
castissa*

EL ianqui despreocupat i l'anglès viatger, el venedor i el traficant, l'holandès

i el suís, el francès i el polac, el rus i el jueu, el blanc i el negre, admiren la gràcia del femellam *cañí* de terres d'Espanya. Som en places i carrers de les poblacions durant els dies de fira. No es pot acabar un lleuger croquis sense presentar al lector la silueta de les famoses i típiques gitanes que ens martiritzen amb llur gremolar manyagoi.

Hi ha la gitana bunyolera. Solen ésser, les bunyoleres, unes gitanes de tipus esvelt i perfecte; usen màniga curta, i s'estrenyen de cos amb mocadors de Manila, encreuats damunt el pit amb una gràcia inimitable.

Dretes per les voravies o a la porta de la botiga, amb els braços *en jarras* i la provocació en els llavis, ofereixen al vianant llurs mercaderies, col·loquen els rètols i us catequitzen a viva força.

No hi ha res tan digne d'estudi com el caràcter d'aquestes dones, la virtut de les quals surt gairebé

sempre triomfant amb els afalacs de llur seducció, i sembla, no obstant, que prodiguin llurs encants al primer transeünt amb qui es troben.

Per poder aconseguir el somriure d'aquestes beutats nòmades, són gairebé sempre inútils els bitllets de Banc, com deia amb molt d'encert un personatge; cal deixar-se atabalar amb llurs *profecies* o fer el sacrifici d'engolir-se un quarteró de bunyols.

Aquest orgull de raça tan estrany és un dels termes obscurs del problema de la individualitat humana.

A la meva càtedra de dibuix de l'Escola Oficial del Treball, es procurarà sempre de contractar, com a model de la classe del natural, una d'aquestes dones de pell bronzejada, les quals s'oferien amb joia i orgull.

Dones de pura raça gitana que hom veu pels carrers: sou motiu de vertadera emoció per al viatger i per als artistes.

LLORENÇ BRUNET.
Professor de Belles Arts.

La capital de Catalunya és la vint-i-sisena ciutat del món

D'acord amb el cens del 1936 (1.062,157 habitants, sense comptar-hi cap refugiat de guerra), Barcelona ocuparia l'onzè lloc entre les grans ciutats europees, després de Londres, París, Berlín, Moscou, Viena, Leningrad, Hamburg, Varsòvia, Glasgow i Roma, i el vint-i-sisè entre les grans ciutats del món, després de les deu d'Europa ja indicades, sis d'Àsia (Xang-Hai, Pequín, Osaka, Toquio, Calcutta i Bombai), una d'Àfrica (El Caire), set d'Amèrica (Nova York, Xicago, Buenos Aires, Rio de Janeiro, Detroit, Los Angeles i Filadèlfia) i una d'Oceania (Sidney).

(Del llibre *Població de Catalunya, 1936*, suara publicat pel Servei Central d'Estadística de la Generalitat de Catalunya).

La mort del comte d'Espanya

AQUEST terrible personatge, Carles d'Espanya, fou nomenat Capità general de Catalunya, després que els francesos evacuaren Barcelona, efectuant la seva entrada a la ciutat comtal el 28 de novembre del 1827.

La tranquil·litat, a Barcelona, durà fins a últims d'any, doncs durant tot el mes de desembre no foren molestades les persones de tendència liberal, gràcies a l'estada dels reis Ferran VII i Amàlia a l'esmentada ciutat.

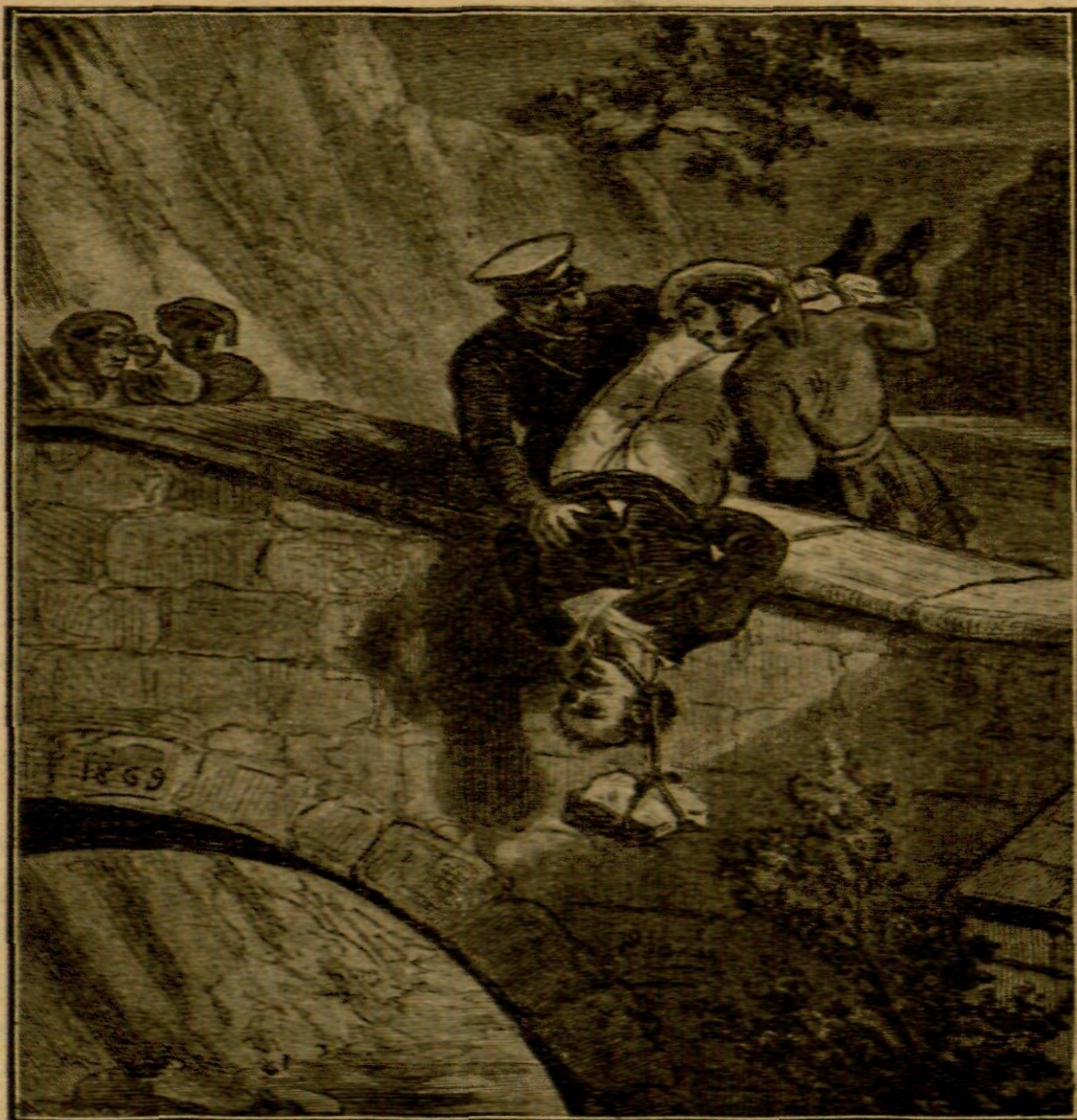
Però així que se n'anaren els monarques, el severíssim comte d'Espanya, creant pretextos més o menys versemblants contra els liberals, el cert és que no parava el botxí a la Ciutadella, i que aquell general semblava atacat de frenesí, puix feia redoblar la banda de tambors al costat del llit del seu fill quan aquest no es despertava a l'hora fixada; que condemnava a la seva filla a estar al balcó del seu palau fent sentinella amb una escombria quan no acabava puntualment les labors; que arrestava a la seva pròpia muller per qualsevol deficiència domèstica i manà, amb penes severíssimes, que tothom emblanquinés les cases i fossin tallades les trenes de les dones que les duïen penjant, i altres excessos propis d'un boig.

Degut a la guerra carlina, coneguda per la guerra del set anys, va ésser motiu per a demostrar la seva crueltat més terrible.

Nomenat pel pretendent don Carles, per al comandament de les forces carlines a Catalunya, incendià i saquejà la vila de Pons, igualment tingué la mateixa sort la població de Manlleu, i encoratjats els carlins amb aquestes victòries, assetjaren Ripoll, i el 27 de maig del 1839 queia al seu poder la cobejada vila, i rabiós en Carles d'Espanya per la resistència d'uns

quants homes que defensaven la plaça, ordenà l'assalt i va permetre el saqueig. No se'n va anar, el capitost carlí, fins que va veure la població feta un grapat de runes, deixant-hi la següent inscripció: «Aquí fué Ripoll».

Als horrors de Ripoll, succeí l'espantós assalt a

Mort del comte d'Espanya, llançat al Segre.

Moià, el 27 de maig del 1839, comanats pel mateix Espanya, qui va manar la crema de les cases i convertí el poble en un volcà en erupció, i coltejà els seus defensors.

La guerra, a Catalunya, seguia implacable; el comte d'Espanya i el baró de Meer, dos personatges enèrgics, la sostenien en tota la muntanya; mes les excentricitats d'un i altre motivaren que el baró fos amonestat pel Govern, i, en conseqüència, dimitís

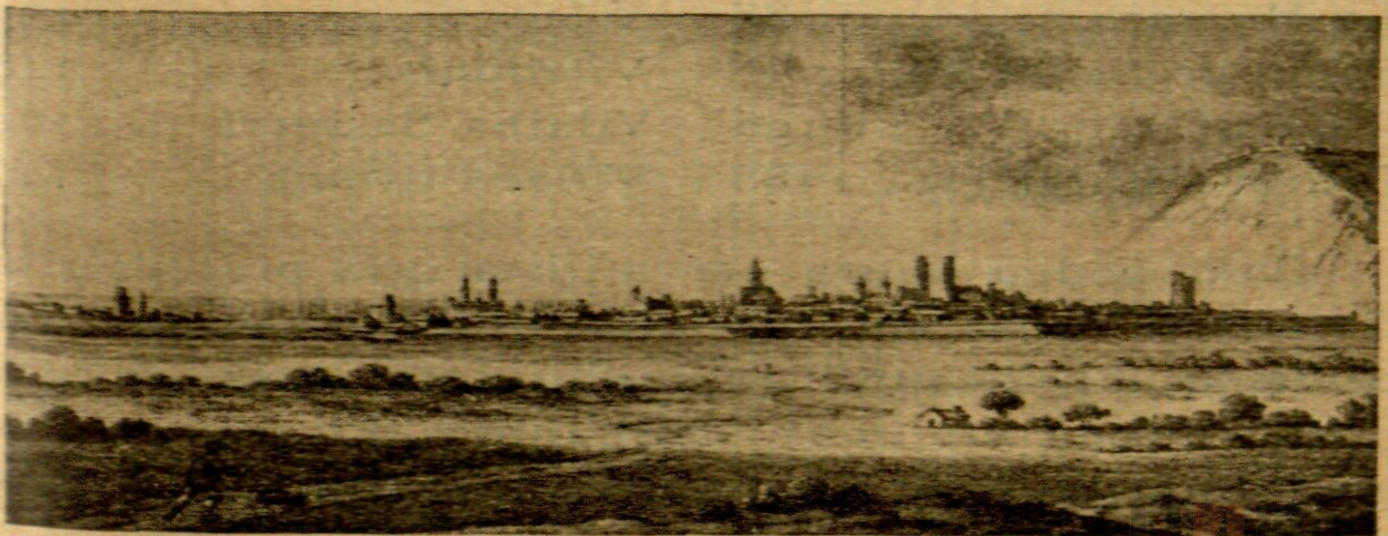

el càrrec, i que el comte sofrís una mort violent.

El pretendent don Carles destituí el comte d'Espanya en octubre del 1839; se li comunicà l'ordre mentre presidia la Junta superior governativa de Catalunya, a la rectoria del poble d'Avià. Els comissionats entraren a la sala on es celebrava la Junta, acompanyats de mossos d'Esquadra. L'ordre de destitució li fou comunicada després de desarmar-lo, tapar-li la boca i apuntar-li un punyal i un trabuc. Després li canviaren l'uniforme per un vestit humil i el portaren ben custodiat fins a Organyà. L'endemà, dia 30, anà la feréstega comitiva al pont sobre el Segre, distant tres quarts d'aquell poble. Era negra nit, les aigües corrien fredes i remoroses. Un dels acompanyants, després de baixar al comte de la mula que l'havia portat a aquell lloc sinistre, li descarregà una garrotada al cap; acte seguit li lligaren una soga al coll, l'estrangularen tivant amb força la soga mentre li subjectaven el cap a terra, i lligant-li al cap una grossa pedra, fou llançat al riu.

Aquesta és la fi tràgica del comte d'Espanya, tal com l'explica Antoni Aulèstia en la seva Història de Catalunya, d'aquell home d'instints sanguinaris, que sols poden explicar-se tractant-se d'un home maniàtic amb rampells de boig.

J. C. C.

Una vista de Barcelona.

Reproducció d'un gravat d'època. Edició anglesa.

Els pobles més petits de Catalunya

Els municipis catalans que, segons el cens del 1936, no compten dos-cents habitants, són els següents:

Ars	170	Prats i Sampsor	141
Baguergue	110	Renau	82
Castell d'Empordà	123	Riu del Pendís	68
Dosquers	168	Sant Jaume de Fron-	
Eller	105	tanyà (3)	172
La Febró	191	Siurana de Prades	69
Els Garidells	133	Talltendre	115
Gausac	154	Taravaus	138
Gavarra	129	La Torre de Fon-	
Gessa	145	tanbella	162
Giselareny	158	El Tossal	185
Granera	160	Tredòs	161
Grus	92	La Vajol	171
Les Irlles	125	València d'Àneu	140
Josa de Cadí	86	Vespella de Gaià	121
La Mussara	88	Vilac	110
Palau de Santa Eu-		Viladonja	118
l·làlia (1)	196	Vilalba Sasserra	164
Pedret i Marçà (2)	185	Víllec i Estana	136

Com podeu veure per la llista que precedeix, a Catalunya hi ha sis municipis que no compten un centenar d'habitants, quinze que depassen els cent i no arriben als cent cinquanta i catorze que en tenen més de cent cinquanta, però no arriben als dos-cents.

- (1) Ara se'n diu Puigflorit de Fluvià.
- (2) Ara se'n diu Marçà de Gironès.
- (3) Ara se'n diu Frontanyà de Roca.

L'all i la ceba

DEIXEU dir als que asseguren que *el millor hort és la plaça*. Bona sort en té el pagès, de l'hort. On els té els diners sempre a punt per anar a la plaça? *En mala anyada, hort i porc*, i Déu n'hi do. De totes maneres, els vells tenien raó, quan deien: «—*L'hort petit i l'era ben gran*», perquè si el feu massa gran l'hort, ai que en costarà de jornals de cavar i entrecavar i de regar!

* * *

Ara bé; què es fa a l'hort? Oh! Tot un bé de Déu de fruits que no en mengem solament els pagesos, sinó els senyors, malgrat aquests no facin tant d'ús d'alguns d'ells, com, per exemple, dels alls i de les cebes, dels adagis i aforismes, dels quals volem parlar avui, deixant per a articles vinents el parlar dels que deriven d'altres hortalisses, si tenim salut, pau i gràcia de Déu.

Quan se sembren els alls? Tot són gustos.

«Si vols tenir bon allar,
deixa't un dia de sembrar».

Això, com a regla general. De totes maneres, n'hi ha que diuen:

«Si vols l'all coent,
sembra'l a l'Advent;
si el vols ben fi,
sembra'l per Sant Martí,
o sinó, per Sant Blai
sembra ton all».

I àdhuc n'hi ha d'altres que opinen que poden ésser fets més tardans:

«El bon aller
pel març o pel febrer».

Així com totes les hortalisses quan es planten s'han de colgar de terra, més o menys profundament, *els alls volen ésser plantats de manera que quan marxa l'amo de l'hort ells el volen veure.*

En el llenguatge trobem algunes comparances i modismes en els quals entra aqueixa planta:

«Es més trempat que un all»,

diuen d'un home que té el caràcter festiu.

«Està sà com un all»,

es diu d'una persona robusta, que té molt de bon aspecte. En canvi, d'un que és tot el contrari, hi ha:

«Es fort com un all boixat»,

això és, que de fortalesa no en té sinó les apariències; perquè, en aquest món:

«Qui no té un all
té una ceba»;

més ben dit, qui no té un mal en té un altre; qui no en té una, en té dues.

Per tota persona fina:

«Tant put un all
com cent cabeces»;

en canvi, hi ha qui se'l menja cru i sense amanir, i exclama:

«Alls crusos i vinet pur
passen el port segur».

Heu sentit a dir que Banyoles és la terra dels alls, oi? I aquèsta?

«A Valls,
caven i poden i forquen alls».

El lector ja sap que d'aquelles dues rastelleres en

què es presenten els alls al mercat se'n diu un *forc*, el qual es compon de dues cames. Ah, i d'una capça d'all, se'n diu una *cabeça*, i també un *ou amb perruca*.

Hi ha de l'all aquesta endevinalla:

«Un arbret
petit, baixet,
capçat de blanc,
vestit de verd».

* * *

La ceba és un fruit més senyor que l'all. A la cuina és molt usada per bons que siguin els plats. Per això sentireu:

«Amb tot s'adiu, com la ceba».

Però la idea de gentilesa que acompanya a l'all, no el troben pas en les expressions on entra la paraula *ceba*.

Quan es diu d'un treballador que *planta cebes*, es vol dir que és un gandulàs.

Si d'una persona es diu que *és un ceba*, és el mateix que si en diguéssim que és un ruc. Quan diem que un *guanya la ceba*, volem dir que arriba el darrer de tots.

Modernament se'ns ha dit que som de la *ceba* els queensem, parlem i escrivim en català i volem una Catalunya rica i plena.

El qui té *cebes al cap*, pobre home, compadiu-lo, perquè vol dir que pateix de manies.

Quan es parla de *fer rosegat la ceba*, es vol dir d'aquella persona que es complau de mortificar amb la seva insistència.

No cal explicar ço que vol dir que a un li *surt la ceba*. Oi, que no? En alguns punts li diuen al que es troba en aqueix cas:

—Company: que sou de Flix?

—Per què? —sol respondre.

—Perquè us amagueu això que us ix.

Tornant a la ceba, quan volem expressar la idea

d'una cosa ben prima, diem que és *fina com un tel de ceba*.

A la nit de Sant Silvestre, per a saber si l'any que comença a l'endemà serà sec o plujós, hi ha pobles pagesos que fan el *calendari de la ceba*, posant dotze clafolls de ceba arrengrerats per representar cada mes de l'any. A l'endemà, al matí, en els uns hi ha la sal més humitejada que en els altres. La humitat, segons marca la sal, diu que indica els mesos en què té de ploure.

Al senyor rector d'un poble de Catalunya, fins i tot li desfeien la xocolata amb aigua de ceba.

El calambur és ben conegut, car aquest poble és el de Seva, del partit judicial de Vic.

D'endevinalles que tenen la paraula *ceba* per solució, n'hi ha una colla, però de vegades la ceba cou als ulls.

Per acabar, posarem una cançó pagesa que denota la santa continuïtat:

«Al matí, menjo pa i ceba;
a migdia, ceba i pa,
i a la nit, a falta d'altra,
ceba i pa hauré de menjar».

VALERI SERRA I BOLDÚ.

Anecdolari català

Organitzaren un sopar de carreters al menjador de casa En Santiago Rusiñol. El menjador va quedar convertit en un carro amb vela, la palla, el morral pel cavall. Talment un carro.

A l'habitació del costat, un aprenent feia dringar els picarols dels guarniments, i de tant en tant reni-llava com un cavall, per a donar sensació de realitat a l'escena.

Va ésser un sopar molt bo. En un moment que el xicot estava més entusiasmat fent dringar els cascavells, en Rusiñol li cridà:

—Noi, no facis anar tan de pressa el cavall, perquè podríem volcar, i no podríem pair gaire bé.

El ball de bastons

EL «ball de bastons», molt generalitzat a Catalunya i conegut també en altres regions, és, sens dubte, la dansa més antiga. S'atribueix el seu origen a les danses gregues que es propagaren entre els romans, important-les aquests a l'estendre el seu imperi per nostra terra, havent arribat a nosaltres amb força propietat.

La colla es compon de vuit «homes mitjers» i «cantoners», formant dues seccions. Porten pantalons blancs amb vió vermell o blau, segons la secció a què pertanyen; camalls de baieta vermella clapats de cascavells; uns dos pams de faldilleta de domàs vermell amb franja groga; mocador de pita entortolligat al cap, caient uns panys al darrera i altres nusats al costat; cos de camisa blanca, voltant-los el cos un altre mocador de pita del color del vió dels pantalons, les puntes del qual s'amaguen dins la faixa, que és del mateix color; espadenyes de beta negra amb mitjons blancs. Van armats a cada mà d'un bastó bastant reforçat, d'uns dos pams i mig; exceptuant el cap de colla que en porta tan sols un a la mà dreta, portant a l'esquerra una bandereta vermella guarnida amb cintes i capsada amb un ramell de flors.

Al començar la dansa formen un aplec de dos quadros, de llargada molt escaient, fent ells reviure nostre esperit i bategar nostres cors amb els seus lleugers salts i giravolts junt amb els seus cops de bastons per ací i per allà, que trucant de dret i de revés amb els del company, per dalt, per baix i per sota la cama, seguint sempre tan compassats el ritme de les boniques tonades que els sona el flautí i el tamborí, fan uns jocs tant escaients, que ens és del tot impossible el poder descriure'ls.

El ball de bastons, té diversos exercicis amb diferents tonades; les més conegudes tenen els noms següents:

La Dragona; L'Airosa; El Rotllet; La Pavana; L'Any Nou; El quatre de Setembre; El Buida Sacs; La Revesa; La Diana; La Lloba; La Inglesa; La Grega; El Bronzit; El Rigodón; El Corrandillo; L'Esquerpa; La Morena; La Boja; La Bolangera i La Milana.

La Pavana, que és el ball d'honor, és reservat exclusivament al sant Patró i a les autoritats. La ballen posats en dues fileres paral·leles i amb els bastons plegats a les mans. Comença amb un graciós moviment de peus, sostenint vertical el cos. Quan s'és al temps llarg de la tonada, s'adelanten pausadament donant alguns cops a terra amb els bastons, ajupint-se amb tota gravetat i saludant al Sant o Autoritat objecte de l'obsequi.

FRANCESC DE P. BOVÉ.

UNA LOCUCIO POPULAR

«*Afartar-se com un lladre*»

Si hi ha qui és molt de vida i se li coneix a sobre perquè està gras i lluent, també hi ha qui, menjant per tres, estan secs a l'estiu i flacs a l'hivern, perquè de prim a magres no poden passar per més que facin, i són un sac de mal profit, perquè el que mengen ningú no sap on s'ho fiquen, que són els que mengen com un general i *s'afarten com uns lladres*, perquè el que pels altres és un extraordinari i un dinar de festa major, per a ells és nostre pa de cada dia.

F. PUJOLS.

Prensa Barcelonina Vuitcentista

XVI

Any 1868

LA MONTAÑA CATALANA. — Publicació escrita en llengua castellana, fundada per Víctor Balaguer a començaments de l'any 1868.

Aquest periòdic apareixia tres vegades a la setmana: dimecres, divendres i diumenge. Cada número constava de 4 pàgines, format 460 X 320 mm., a 3 columnes. L'editor responsable era Antoni Solà, i l'estampació del periòdic anava a càrrec de la impremta Manero, Ronda del Nord, 128. Els preus de subscripció eren els següents: a Barcelona, trimestre, 10 rals; un any, 40 rals. A fora, trimestre, 12 rals; un any, 48 rals.

La capçalera que publicava «La Montaña Catalana» és il·lustrada, i en la qual hi figuren els escuts de les quatre províncies catalanes, tenint per fons la silueta de la Muntanya de Montserrat i al dessota s'hi llegeixen diferents noms de catalans il·lustres, com Jaume I, Fivaller, Ausies March, Lauria, Viladomat, Claris, Desclot, Aribau, etc.

«La Montaña Catalana», en els seus primers temps, era una publicació literària i de tendències regionalistes, en la qual hi col·laboraven coneguts escriptors com Josep Anselm Clavé, Teodor Baró, Rafael Blasco, Antoni Elias de Molins, V. N. Querol, Albert de Quintana i altres, i encara que no podem considerar aquesta publicació com a bilingüe, llegim en les seves pàgines algunes poesies catalanes.

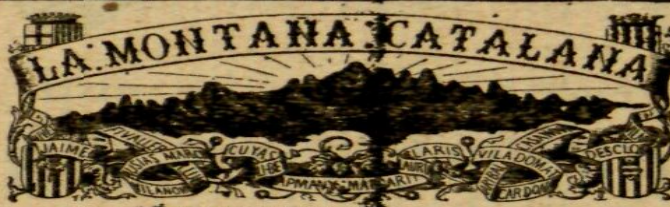
A conseqüència dels fets revolucionaris ocorreguts a Espanya l'any 1868, en els quals prengué part activa Víctor Balaguer, en arribar «La Montaña Catalana» al número 81 (9 d'octubre del 1868), apareix com a periòdic polític i en el mateix número fa la declaració del seu programa, que és el següent:

Núm. 82

Barcelona, mitjans de l'any 1868.

Año L.

REDACCION
P. M. BALAGUER
CALLE DE...
PUB. M.
CALLE DE...
ADMINISTRACION
D. DON ANTONIO SALLA
OFICINA DE...
CALLE DE...

Se admite en la Administración a precios convencionales.
Los anuncios y avisos de sucesos deben dirigirse al Administrador y la portada a los redactores al momento.
VÍCTOR BALAGUER

Este periódico se publica los miércoles, viernes y domingos.

SECCION POLITICA.

LA BASE.

Hoy más de tres años, discutiendo sobre la hipótesis, entonces absurda de que los hombres de cultura son los únicos llamados a gobernar, decidimos con un sentido práctico la siguiente:

«El momento ha de llegar, de un modo o de otro, en que se realice la hipótesis que nos abreva en diversas cuestiones prácticas. Para entonces hay que tener presente que un pueblo emancipado sufre el carácter de energía y falta de voluntad para gobernarse a sí mismo, y que no se un fácil de irse a la independencia política, sobre todo, cuando se halla en el estado de prostración en que hoy lo vemos, como fácil es, una ley, y una vez más, proclamar la libertad del pensamiento, la libertad del sufragio, la de remisión y petición política, y en suma, cuando se consagra una nueva constitución política, todo esto es más fácil de hacer; pero no basta para producir aquello, si no se consigue sea que...

de la humanidad, repudiando un principio que liberal y disolvente. Necesitamos combato, porque la crassa fomesca a España creaba, una perjudicial a la agricultura que a la industria. Pero, ¿por qué se un principio contrario al desenvolvimiento actual y progresivo de nuestra riqueza; cuando el capital del pobre, a pocas horas de la tierra y al que de una higuera, desahogado de condiciones, produce de ganancias fortunas al lado de los que se agitan en los países de mayor riqueza industrial, y desahogado del trabajo en los que, importados para vender, se agitan en los países de menor riqueza industrial.

Por esta razón, el llamado a la libertad, como la rebeldía de las repúblicas más libres de Norte-América; porque lo consideramos la progenie de toda libertad y de toda igualdad en el orden económico y social.

Fuera nosotros se ha proclamado la República federal como la mejor de las formas de gobierno posibles; y como la que realiza mejor el fin de la libertad práctica; y un momento se ha declarado que, en efecto, se la mejor, y la única que aceptamos desde luego, al lado de las que se han proclamado en el estado político y social de la mayoría de los países. Pues bien, los que...

La expansión y la ciencia demuestran que en agricultura e industria primitiva, no hay comercio posible. Por eso pedimos y pediremos siempre la reciprocidad de apoyo, la protección, la garantía mutua para el trabajo de una y otra, no favor, no privilegio para nadie.

La historia de todos los tiempos y de todos los países nos enseña que sólo el comercio recienzo de una libre economía capitalista a un fin común, la producción de riqueza, el comercio se ha logrado, la pobreza surge de las estrías de la sociedad, la libertad pública política, y los pueblos pierden con la expansión del comercio vigor para alcanzar una dignidad.

Vamos, pues, claro en este asunto, no sea que los líderes de ideas proclamadas y a impulso de nuestra imaginación revolucionaria, ya que tenemos la certeza que tanto vale y tanto nos cuesta, nos exponemos a perderlo en el futuro por falta de base.

«El momento ha de llegar, de un modo o de otro, en que se realice la hipótesis que nos abreva en diversas cuestiones prácticas. Para entonces hay que tener presente que un pueblo emancipado sufre el carácter de energía y falta de voluntad para gobernarse a sí mismo, y que no se un fácil de irse a la independencia política, sobre todo, cuando se halla en el estado de prostración en que hoy lo vemos, como fácil es, una ley, y una vez más, proclamar la libertad del pensamiento, la libertad del sufragio, la de remisión y petición política, y en suma, cuando se consagra una nueva constitución política, todo esto es más fácil de hacer; pero no basta para producir aquello, si no se consigue sea que...

de la humanidad, repudiando un principio que liberal y disolvente. Necesitamos combato, porque la crassa fomesca a España creaba, una perjudicial a la agricultura que a la industria. Pero, ¿por qué se un principio contrario al desenvolvimiento actual y progresivo de nuestra riqueza; cuando el capital del pobre, a pocas horas de la tierra y al que de una higuera, desahogado de condiciones, produce de ganancias fortunas al lado de los que se agitan en los países de mayor riqueza industrial, y desahogado del trabajo en los que, importados para vender, se agitan en los países de menor riqueza industrial.

La expansión y la ciencia demuestran que en agricultura e industria primitiva, no hay comercio posible. Por eso pedimos y pediremos siempre la reciprocidad de apoyo, la protección, la garantía mutua para el trabajo de una y otra, no favor, no privilegio para nadie.

«El momento ha de llegar, de un modo o de otro, en que se realice la hipótesis que nos abreva en diversas cuestiones prácticas. Para entonces hay que tener presente que un pueblo emancipado sufre el carácter de energía y falta de voluntad para gobernarse a sí mismo, y que no se un fácil de irse a la independencia política, sobre todo, cuando se halla en el estado de prostración en que hoy lo vemos, como fácil es, una ley, y una vez más, proclamar la libertad del pensamiento, la libertad del sufragio, la de remisión y petición política, y en suma, cuando se consagra una nueva constitución política, todo esto es más fácil de hacer; pero no basta para producir aquello, si no se consigue sea que...

de la humanidad, repudiando un principio que liberal y disolvente. Necesitamos combato, porque la crassa fomesca a España creaba, una perjudicial a la agricultura que a la industria. Pero, ¿por qué se un principio contrario al desenvolvimiento actual y progresivo de nuestra riqueza; cuando el capital del pobre, a pocas horas de la tierra y al que de una higuera, desahogado de condiciones, produce de ganancias fortunas al lado de los que se agitan en los países de mayor riqueza industrial, y desahogado del trabajo en los que, importados para vender, se agitan en los países de menor riqueza industrial.

La expansión y la ciencia demuestran que en agricultura e industria primitiva, no hay comercio posible. Por eso pedimos y pediremos siempre la reciprocidad de apoyo, la protección, la garantía mutua para el trabajo de una y otra, no favor, no privilegio para nadie.

«El momento ha de llegar, de un modo o de otro, en que se realice la hipótesis que nos abreva en diversas cuestiones prácticas. Para entonces hay que tener presente que un pueblo emancipado sufre el carácter de energía y falta de voluntad para gobernarse a sí mismo, y que no se un fácil de irse a la independencia política, sobre todo, cuando se halla en el estado de prostración en que hoy lo vemos, como fácil es, una ley, y una vez más, proclamar la libertad del pensamiento, la libertad del sufragio, la de remisión y petición política, y en suma, cuando se consagra una nueva constitución política, todo esto es más fácil de hacer; pero no basta para producir aquello, si no se consigue sea que...

de la humanidad, repudiando un principio que liberal y disolvente. Necesitamos combato, porque la crassa fomesca a España creaba, una perjudicial a la agricultura que a la industria. Pero, ¿por qué se un principio contrario al desenvolvimiento actual y progresivo de nuestra riqueza; cuando el capital del pobre, a pocas horas de la tierra y al que de una higuera, desahogado de condiciones, produce de ganancias fortunas al lado de los que se agitan en los países de mayor riqueza industrial, y desahogado del trabajo en los que, importados para vender, se agitan en los países de menor riqueza industrial.

La expansión y la ciencia demuestran que en agricultura e industria primitiva, no hay comercio posible. Por eso pedimos y pediremos siempre la reciprocidad de apoyo, la protección, la garantía mutua para el trabajo de una y otra, no favor, no privilegio para nadie.

- «Unión íntima i fraternal de los tres partidos que han hecho la revolución;
- »Sufragio Universal;
- »Descentralización administrativa...
- »Cortes Constituyentes...
- »Repúdio de la Dinastía Borbónica...
- »Soberanía Nacional...
- »Reconocimiento de los derechos de los ciudadanos...
- »Defensa de los intereses de Cataluña y sostén de las ideas catalanistas que hasta ahora hemos venido proclamando».

A més de la secció que «La Montaña Catalana» dedicava a propaganda política, la majoria dels seus articles van signats per Víctor Balaguer; publicava

La redacció i administració d'aquest periòdic estaven instal·lades al carrer del Pi, número 5, i l'estampació, fins el número 6, va anar a càrrec de Narcís Ramírez i C.^a, Passatge d'Escudellers, 4, i des del número 7, de Salvador Manero, Ronda del Nord, 128. Cada número consta de 4 pàgines a 3 columnes, format 380 × 266 mm. El número solt era venut a 2 quartos.

«Lo Esquirol», segons indica en l'article de presentació del primer número, en aparèixer es proposava «alabar, criticar y divertir ab imparcialitat y decoro, pasanthon tot y a tots per un mateix garbell —no'n té d'altre— de forats molt iguals».

La vida de «Lo Esquirol» va ésser molt breu, puix en el número 14, del 6 de setembre del mateix any, la redacció s'acomiadava dels seus lectors amb el següent:

«Adeu siau,
L'aire que en la capital
No sol ser gaire pur may,
Me danya y no puch dir: ¡Ay!
Que al aspirar, creix lo mal.
La salut, lo principal
Es per mi y per qualsevol,
A buscarla vaig tot sol
Al bosch, allí em refaré,
Si'ls vents mudan, tornaré:
Quedin ab Déu.

LO ESQUIROL».

EL CORREO DE TEATROS. — «Revista artístico literaria», fundada per Eduardo de Canals l'any 1868, escrita en castellà, la qual tingué llarga vida, puix veiem fins el número 18, de l'any VIII, que porta data del 20 de novembre del 1875.

Aquesta publicació setmanal era estampada per la impremta Ramírez i C.^a, establerta al Passatge d'Escudellers, 4. La redacció i administració estaven instal·lades al carrer d'Escudellers, 10 bis, entresol. Cada número constava de 4 pàgines a 3 columnes, tamany 370 × 273 mm. Els preus d'abonament eren els següents: a Barcelona, el trimestre, 6 rals; a Pro-

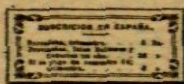
víncies, Illes Balears i Canàries, un any 28 rals; estranger: Europa i Amèrica, un any 60 rals, i altres països, 80 rals.

«El Correo de Teatros», publicació dedicada especialment a la vida teatral, portava extensa infor-

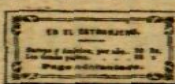
AÑO VIII.

Barcelona 11 de Setembre de 1878.

NÚM. 8.

EL CORREO DE TEATROS,

REVISTA ARTISTICO-LITERARIA.

FUNDADO POR D. EDUARDO DE CANALES.

REDACCION Y ADMINISTRACION, CALLE DE SARDANERS, 10. AN. BARCELONA.

A LAS EMPRESAS TEATRALES.

La nuestra Redaccion de este periódico, suplica a las empresas teatrales de toda España que la faciliten a la mayor brevedad posible las listas de los artistas que han de actuar en sus respectivos teatros, para poder constituirlos en el Estado trimestral que regularmente a nuestros suscritores de la mayor brevedad, conforme prometimos en nuestro artículo programático.

GALERIA DE ARTISTAS CONTEMPORÁNEOS.

EL MAESTRO D. JUAN GOULA.

La extraordinaria aceptación que ha tenido en esta gran República de Verdi, y que con gran justicia se atribuye al color, energía y talento del maestro D. Juan Goula, nos imponen la obligación de principiar nuestros bosquejos biográficos que el día de mañana, que es ya la vez nuestra biografía y constatación.

El maestro Goula nació en 29 de marzo de 1815 en San Jaime de Guzmán, provincia de Teruel, de una modesta y laboriosa familia. Vivió en Barcelona en edad muy temprana, y comenzó y terminó sus estudios bajo la dirección del maestro Sr. Manent, distinguido donde el primer momento por su extraordinaria laboriosidad y aplicación y por su entusiasmo en el arte a que con tanta vocación se dedicaba. Muy joven aun, era ya el maestro Goula un verdadero artista, y con su inteligencia real, también de la más dedicada al estudio del violín y contrabajo.

A la edad de 25 años pasó a Mallorca ejerciendo como director de orquesta del teatro de Palma, y permaneciendo en aquella ciudad y pueblo hasta el año 1840, de donde volvió en 1870 con igual cargo para el Imperial teatro de Madrid (Madrid) a donde había llamado la fama de sus virtudes y su gran reputación, los distinguidos cantantes que luego se acordó dirección habían tomado en Palma.

Al dirigir por primera vez en Madrid, con general aplauso, compañía de primera clase, que que actuaba siempre en los teatros de Italia, el joven maestro español llama la atención del mundo musical, pues no sólo sus conocimientos y virtudes en música, sino su gran talento para dirigir un teatro tan complicado como el de Madrid. De esta época data la célebre ópera del maestro Sr. Goula; hoy maestro, consiguientemente en este de todos nuestros como generalmente profesor Italia y que ha pasado de venir al teatro de la ópera hoy entre los grandes maestros de concierto, en la lírica donde ha llamado y llamado en Berlín, en Lión, en Caserta y en Viena, en la misma lírica donde ha llamado entre de otros sus coterráneos el maestro Goula.

En 1871 le vimos en esta vez por primera vez en Barcelona dirigiendo la orquesta del teatro del Circo en la temporada de ópera de aquel año, continuando ya los días y sucesivos cantantes

que ahora ha pasado de relieve en el gran teatro del Liceo. En el mismo año pasó de Barcelona al teatro de San Fernando de Sevilla, donde enseñó los más exquisitos secretos de los cantantes, y esto en tanto más de resortir cuanto no dejó de escribir en aquel teatro un score muy honroso para el maestro Goula, pero que por desgracia no se ha conservado. La temporada de invierno de este mismo año de 1871 la pasó en Lisboa de maestro Director del gran teatro de San Carlos, que como saben nuestros lectores, es uno de los de cortejo de Europa.

Volvía en la primavera del siguiente año de 1873 a Sevilla, donde volvió con igual aceptación, y de Sevilla volvió a esta en el verano de dicho año dirigiendo las orquestas de los teatros Principal y Novedades.

La repatriación del joven maestro para su patria, y donde enseñó, había de consistir en los teatros más difíciles de Europa, allí donde ya no sólo es posible brillar sin contar las grandes cualidades de un verdadero músico, sino donde no es posible siquiera sostenerse sin ser ya bajo todos conceptos un gran director.

El maestro Goula ha vivido en otros muchos teatros importantes en los principales teatros de Alemania. Ha sido profesor por los Institutos públicos de la ciudad de Alemania y por los institutos privados de las orquestas de sus teatros, un extranjero cuando perfectamente se habla Alemania sin tener en cuenta a músicos, que no sólo se habla sino que se entienda el idioma que es la lengua del maestro Goula una de las lenguas de Europa.

Ya en el verano de 1871 había actuado en la temporada de teatro de Viena, donde se vio el efecto que ocasionaron a recomendar las familias más aristocráticas de Europa y los más celebrados músicos del mundo entero. En Baden, pues, nuestro compatriota de teatro a Alemania que no sólo se habla sino que se entienda el idioma que es la lengua del maestro Goula una de las lenguas de Europa.

En el verano de 1871 había actuado en la temporada de teatro de Viena, donde se vio el efecto que ocasionaron a recomendar las familias más aristocráticas de Europa y los más celebrados músicos del mundo entero. En Baden, pues, nuestro compatriota de teatro a Alemania que no sólo se habla sino que se entienda el idioma que es la lengua del maestro Goula una de las lenguas de Europa.

En el verano de 1871 había actuado en la temporada de teatro de Viena, donde se vio el efecto que ocasionaron a recomendar las familias más aristocráticas de Europa y los más celebrados músicos del mundo entero. En Baden, pues, nuestro compatriota de teatro a Alemania que no sólo se habla sino que se entienda el idioma que es la lengua del maestro Goula una de las lenguas de Europa.

En el verano de 1871 había actuado en la temporada de teatro de Viena, donde se vio el efecto que ocasionaron a recomendar las familias más aristocráticas de Europa y los más celebrados músicos del mundo entero. En Baden, pues, nuestro compatriota de teatro a Alemania que no sólo se habla sino que se entienda el idioma que es la lengua del maestro Goula una de las lenguas de Europa.

En el verano de 1871 había actuado en la temporada de teatro de Viena, donde se vio el efecto que ocasionaron a recomendar las familias más aristocráticas de Europa y los más celebrados músicos del mundo entero. En Baden, pues, nuestro compatriota de teatro a Alemania que no sólo se habla sino que se entienda el idioma que es la lengua del maestro Goula una de las lenguas de Europa.

parece, por lo dicho, que nada faltaba a nuestro compatriota para ser considerado como uno de los primeros directores de orquesta de Europa. Sin embargo, una vez fallada el más difícil de todos los asuntos, nos debían producirse sus sólidos y brillantes conocimientos en la piedra de toque más sencilla, es la que probablemente hemos verdadera ópera italiana en el teatro de Wagner.

En la primavera de este año, el conserje del teatro Imperial de San Petersburgo, era contratado el maestro Goula para dirigir la compañía de ópera italiana del teatro de Hamburgo, teniendo entre otros óperas de Wagner de tanto compromiso como el Colerayn, Las nocenas conatos de Nuremberg, verdaderos conocimientos de Wagner como en el *Lohengrin*, etc., los extraordinarios aplausos y felicitación, recordando nosotros haber leído en los diarios hamburgeses el entusiasmo con los cantantes el hecho de haber dirigido un difícil músico que sólo para uso de los alumnos para el estudio, y un músico reputado y de una manera tan orgánica.

Lo que ha hecho en Barcelona poniendo en solo cuatro meses el Repertorio de Verdi, lo hemos dicho varias veces. En las cuatro anteriores que van dadas se han trabajado el maestro Goula cuatro temporadas.

La revista decía que dejados hecha de la obra del maestro Goula nos presenta a todo dirigiendo ultramontano el teatro italiano. Si descomponemos las partes que los cantantes de la República de teatro que se aprecian cuando están en el caso de comprender las inmensas dificultades que hay que vencer para lograrlo.

El maestro Goula como compositor no se ha limitado a componer en esta alguna de ópera. Si descomponemos las partes que los cantantes de la República de teatro que se aprecian cuando están en el caso de comprender las inmensas dificultades que hay que vencer para lograrlo.

El maestro Goula como compositor no se ha limitado a componer en esta alguna de ópera. Si descomponemos las partes que los cantantes de la República de teatro que se aprecian cuando están en el caso de comprender las inmensas dificultades que hay que vencer para lograrlo.

mació dels espectacles, arguments de les òperes, anuncis de les funcions, correspondència sobre art teatral des de diferents ciutats europees, etc. També publicava una interessant galeria de biografies de músics, actors i autors dramàtics, les quals anaven il·lustrades amb magnífics dibuixos de Tomàs Padró.

JOAN TORRENT.

Joan Sallarès i Pla

EN Joan Sallarès i Pla, nasqué a Sabadell l'any 1845, de família d'arrel industrial. De molt jove, actiu i d'intel·ligència clara, s'obrí pas enmig dels industrials anteriors a la seva generació, fent-se escoltar i ajudant-los en les lluites. Lliurat a l'estudi, es formà ell mateix i de pressa. El seu brillant historial sobre economia proteccionista, començà amb la campanya aranzelària iniciada el 1869 en oposició a la base cinquena del pressupost de l'Estat, campanya que obligà el Govern a suspendre la dita base i més tard a revocar-la; i que reproduïda després en 1876, li valgué ésser designat vocal de la Junta d'Aranzels i Valoracions. Però on es veu la seva obra i el seu triomf personal, és en la reforma aranzelària del 1892, a favor del proteccionisme; i des d'aquest moment en vingué el desenvolupament de la riquesa industrial del país i de les indústries tèxtils. Formà part com a vocal de la Comissió de Reforma de la Contribució Industrial i de Comerç (1893), aconseguint en aquest càrrec una personalitat ben definida i de prestigi. Organitzà i presidí el Gran Míting de Bilbao, celebrat pel desembre del mateix any 1893, que donà molt d'impuls al moviment proteccionista, i del qual en sortí la Lliga Nacional de Productors. En 1896, fou nomenat novament vocal del Consell de Duanes i Aranzels. En 1897 fou elegit president del Foment del Treball Nacional de Barcelona; durant la seva gestió en dit càrrec tingueren lloc actes, la importància dels quals no cal ponderar, com l'Exposició d'Indústries a Barcelona; la presentació del missatge a la Reina Regent per les cinc principals corporacions econòmiques de Catalunya, demanant la Diputació única i el concert econòmic, i el projecte d'Universitat Industrial, que temps enllà, amb la desapareguda Mancomunitat de Catalunya, devia prendre

realitat. Al cessar en la presidència del Foment, els elements productors de Barcelona el distingiren elegint-lo diputat a Corts, i més endavant president de la Cambra de Comerç de la mateixa capital, en qual càrrec quedà per sempre estroncada la seva vida, als 56 anys, i quan Sabadell necessitava més del seu guiatge. Pels seus mèrits en l'aspecte econòmic, se li concedí pel Govern portuguès la Gran Creu de Villaviciosa. A la ciutat de Sabadell ocupà, amb encert, intel·ligència i dignitat, entre altres càrrecs, la Presidència del Gremi de Fabricants diverses vegades, i en èpoques crítiques; la de la Cambra de Comerç, de la seva fundació; la de la Societat d'Invalidesa i Foment, també per ell creada, i la Direcció del Banc de Sabadell. La mateixa i rara activitat que en l'ordre econòmic, esmerçà en el social, valent-se del llibre, del fullet o de la premsa, aquest gran patrici que es sacrificà i s'esgotà prematurament pel bé de la indústria, del comerç i pel bé de la ciutat de Sabadell. Morí a l'any 1901.

La seva ciutat nadiua li aixecà un artístic monument, en una de les seves millors places, obra de l'escultor Clarà, que fou inaugurat el 21 de gener del 1917.

ANTONI RIUS.

AFORISMES I PROVERBIS

La casa dels altres fa de mal arreglar.

Amb aigua de malves es cura.

Amb ell, ni al cel.

A cada casa donessin tant!

Ara que n'hi ha, mengem-ne.

A les penes, punyalades.

A prendre mal sempre s'hi és a temps.

Aviat l'hauran de treure amb un cabasset al sol.

Entreteniments Instructius

LOGOGRIF NUMERIC

- 1234567 Personatge mitològic
- 175237 Nom de dona.
- 52457 Extensió d'aigua.
- 5764 Hortalissa.
- 542 Dignitat.
- 12 Nota musical.
- 1 Consonant.
- 62 Beguda.
- 145 Nom d'home.
- 7537 Insecte.
- 75145 Ofici.
- 436275 Verb.
- 1257175 Lloc deliciós.

FUGA DE VOCALS

.l f.rr. q..n .s c.l.nt,
.s d.bl.g. f.c.lm.nt

A M B I D E X T R E

- 1 2 3 4 Quantitat.
- 4 3 2 1 Pintor català.

TARJA

D. FERRER I SEBES

Combinar degudament aquestes lletres de manera que donin el nom d'un poble català.

ROMBE

```

      .
    . . .
  . . . . .
. . . . . .
  . . . . .
    . . .
      .

```

Substituir els punts per lletres, de manera que vertical i horitzontalment es llegeixi: Consonant, peix, batalla cèlebre, bolet, ofici, el que no és baix i vocal.

Solucions als "Entreteniments Instructius" publicats al núm. 79

Logogrif numèric: *Avellaner*.

Comble: *Cosir amb les agulles... d'un rellotge*.

Conversa: *Bledes*.

Tarja: *Els estudiants de Tolosa*.

Acròstic: *Celrà, Claravalls, Oristà, Manresa, Gelida, Prullans, Blanes, Avinyó, Riudarenes*.

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA